

тінізацію страхового ринку та викличе олігополізацію на ньому. Крім того, здійснивши аналіз податкових надходжень, які забезпечує податок на дохід та податок на прибуток страхових компаній в Україні, варто наголосити на переважанні обсягу надходжень від першого податку, порівняно з потенційно можливими податковими надходженнями від другого.

Основними шляхами збереження балансу інтересів учасників страхових відносин із врахуванням змін у податковому законодавстві та забезпечення перманентного розвитку страхового ринку в Україні є:

по-перше, наведений механізм прибуткового оподаткування страхових компаній з ризикового страхування потребує доопрацювання, щоб не спровокувати олігополізацію й тінізацію страхового ринку та досягти більшої ефективності його функціонування;

по-друге, для тих видів майнового страхування, які традиційно використовуються для податкової оптимізації (зокрема, страхування фінансових ризиків) додатково запровадити податок на чисті премії за підвищеною ставкою – 2–4 %. Такий підхід не суперечить зарубіжному досвіду і забезпечує реалізацію інтересів бюджету. У багатьох країнах прямий податок на прибуток страхових компаній доповнюється певними видами податку на страхову діяльність, що виконує роль альтернативи ПДВ або фіскального запобіжника. Однак потрібно наголосити, що визначення ставки, за якою оподатковуватимуться страхові премії, повинно здійснюватись на підставі ретельних розрахунків;

по-третє, забезпечення партнерських відносин між працівниками податкових служб та страховими компаніями при наданні консультацій зі справляння податків, затвердження інструкції зі складання декларації з податку на прибуток для страховика.

Резюмуючи наведене вище, відмітимо, що зміни в податковому законодавстві з питань оподаткування страхової діяльності викликали чимало суперечностей та дискусій. Водночас, практична їх реалізація забезпечить страхувальникам доступ до більш конкурентного та ефективного ринку страхових послуг, а державі – дозволить виконання покладених на неї повноважень.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Гаманкова О. Оподаткування страховиків податком на прибуток як важель державного регуляторного впливу / О. Гаманкова, Д. Гаманков // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2011. – Вип. 126. – С. 5–8.
3. Квасовський О. Проблемні аспекти прямого оподаткування страхових компаній в Україні / О. Квасовський, М. Стецько // Фінанси України. – 2011. – № 1. – С. 52–63.

Анатолій ЛУЦИК

*к.е.н., доцент кафедри податків та фіскальної політики
Тернопільський національний економічний університет, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Консультаційна робота фіскальних органів є необхідним та обов'язковим атрибутом взаємовідносин фіскальних органів із платниками податків. За усі роки незалежності домінуючою була саме контрольно-перевірочна робота податкових органів України. Проте, саме від якості наданої інформації платникам податків щодо обов'язку сплати податкових зобов'язань залежить повнота їх сплати, а також ступінь дотримання чинного податкового законодавства.

Податкова сфера в усі роки незалежності України зазнає постійних трансформацій, що вимагає надання постійних роз'яснень, інформувань та консультацій. Серед науковців, які проводили наукові дослідження щодо оподаткування та податкового інформування варто

виділити: В.Л. Андрущенко, Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, В.М. Мельника, Д.М. Серебрянського, А.М. Соколовську, Л.Л. Тарангул. Водночас постійні зміни в податковій сфері, адмініструванні податків вимагають пошуку шляхів розвитку податкового інформування платників податків.

У сфері оподаткування перетинаються інтереси держави й регіонів із інтересами платників: суб'єктів господарювання та громадян. Іншими словами процес оподаткування по різному впливає на баланс інтересів держави й платників та може бути представлений у такому вигляді: з огляду на пріоритетність фіскальної функції податків, держава зацікавлена у збільшенні загальної суми податків і зборів, що надходить у бюджети всіх рівнів і державні цільові фонди. Однак надмірне підвищення податкового навантаження (пріоритет інтересів держави) позбавляє платників стимулу до розвитку й розширення масштабів діяльності, що веде до таких негативних наслідків, як пригнічення підприємницької ініціативи й стагнація, ухилення від оподаткування та зростання тіньової економіки. Інтереси платників податків навпаки полягають у мінімізації витрат, у т. ч. і витрат на сплату податків [1, с. 17]. Це протиріччя вимагає додаткового інформування та роз'яснення платникам обов'язку та відповідальності зі сплати податків. Ще однією проблемою є те, що платник податку може неправильно трактувати будь-яку статтю Податкового кодексу України (ПКУ) і, як результат, неправильно розрахувати податкове зобов'язання чи не в строк подати податкову звітність. З метою уникнення таких проблемних ситуацій, кожен платник повинен отримувати податкові консультації.

Починаючи з 2010 року, коли був прийнятий Податковий кодекс України податкові консультації отримали окрему главу у зазначеному правовому акті. А в 2013 році в структурі Міндоходів були утворені Центри обслуговування платників податків [2; 3]. Ці події стали суттєвим новаторським заходом національного масштабу, які доповнили традиційну роботу відділів комунікацій та розгляду звернень громадян. Сьогодні відділи реєстрації платників та електронних сервісів забезпечують автоматизацію взаємовідносин платників податків. Але варто відзначити, що рівень автоматизації відносин у розвинутих країнах випереджає Україну на 10-15 років. Тому разом із впровадженням автоматизації процесу адміністрування податків і роз'яснення податкових норм та правил варто усіма можливими способами сприяти зменшенню затрат часу і коштів платників на сплату податків. Це особливо стає проблемним в Україні, враховуючи постійне переформатування податкової системи та її структури.

В Україні змінюються не лише податки та їх кількість, а й правила їх сплати, органи, що мають право контролювати дотримання податкового законодавства. Це вимагає застосування постійного прогресивного інформування платників податків із боку державних фіскальних органів. У практику податкового консультування та інформування платників податків фіскальними органами слід впровадити не лише традиційні брифінги, семінари, круглі столи, інформування через ЗМІ, а й забезпечити інформування про терміни, правила (та їх зміну) сплати податків, використовуючи сучасну інтернет-комунікаційну мережу.

Систему відносин платник податків – держава в сфері інформаційно-консультаційного забезпечення слід побудувати у такий спосіб, який би передбачав надання роз'яснювально-інформаційних послуг працівниками фіскальних органів та не вимагав додаткових затрат часу та коштів платником на пошук потрібної інформації щодо обов'язку сплати податків.

Література:

1. Волкова К. Податкове консультування в Україні як складова процесу адміністрування податків. [Електронний ресурс] / К. Волкова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2015. – № 5. – С. 13-25.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Наказ Міндоходів України «Про затвердження Концепції та документів для забезпечення ефективної організації роботи з надання адміністративних послуг та сервісів центрами обслуговування платників» від 30.09.13 № 519 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/62852.html>